

The background of the slide features a faint, light blue-tinted image of the Statue of Liberty, centered vertically and horizontally. The statue is shown from the waist up, holding a torch in its right hand and a tablet in its left. The background is a soft, light blue sky with some wispy clouds.

วิชาการเมืองและการปกครองไทย

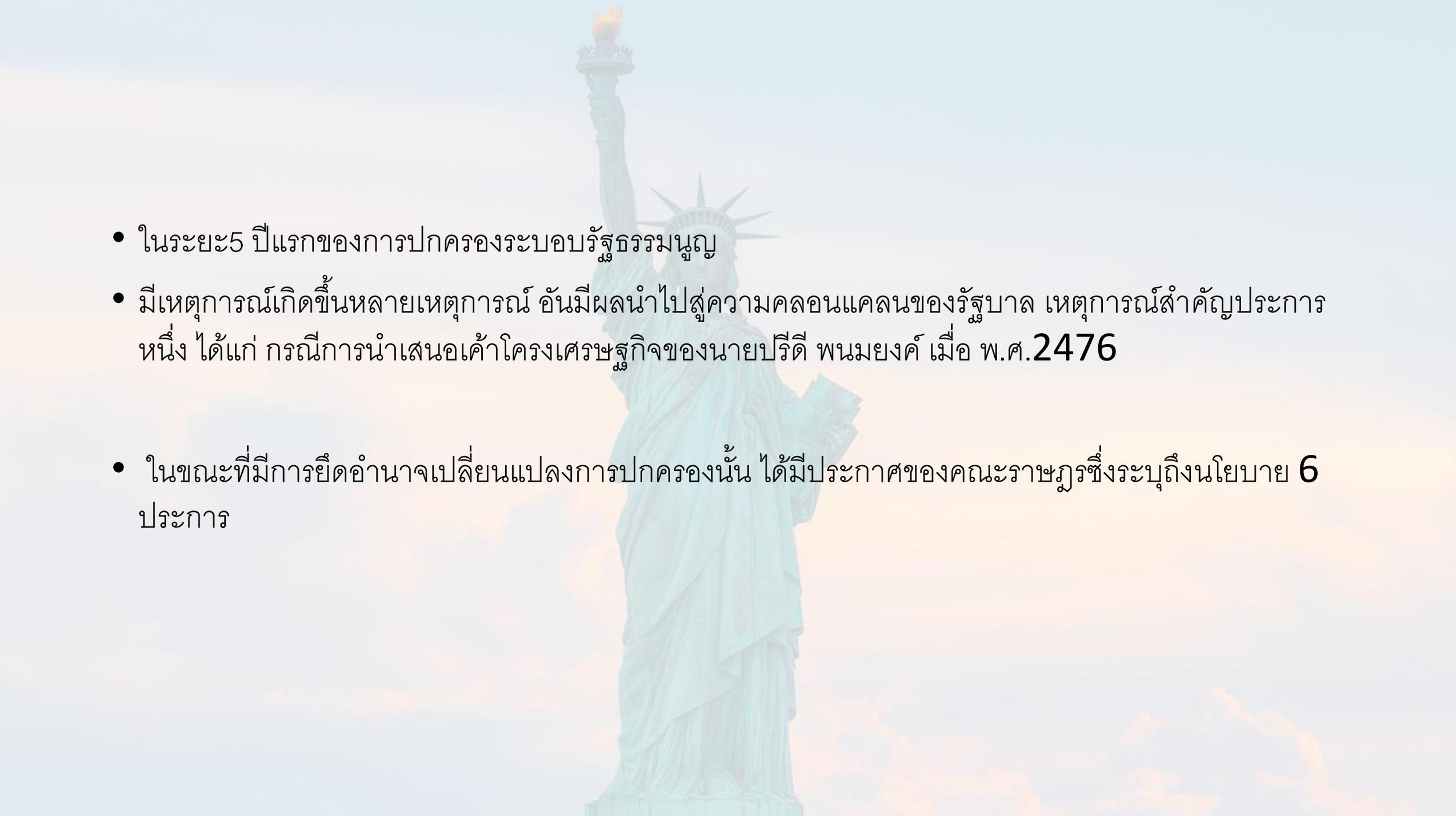
การเมืองไทยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475

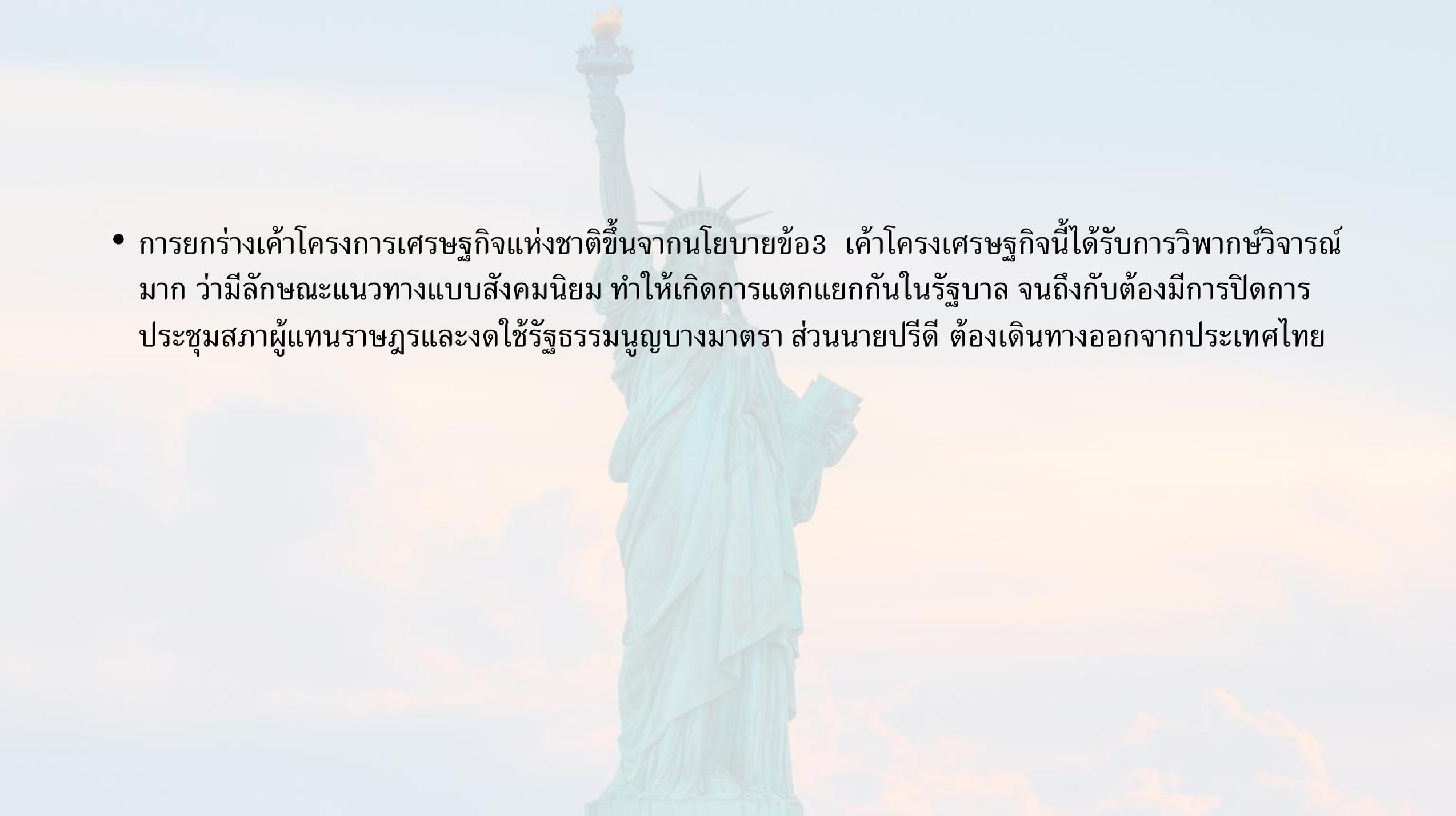
ถึงยุคปัจจุบัน

ยุคที่หนึ่ง ยุคเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ.2475 – พ.ศ.2490)

- เป็นยุคของความขัดแย้งระหว่างคณะราษฎรกับกลุ่มผู้ปกครองเดิม อันประกอบไปด้วยกลุ่มเจ้าและกลุ่มขุนนาง และความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในคณะราษฎรด้วยตัวเอง และสถานการณ์ของสงครามโลกครั้งที่ 2



- 
- ในระยะ 5 ปีแรกของการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญ
 - มีเหตุการณ์เกิดขึ้นหลายเหตุการณ์ อันมีผลนำไปสู่ความคลอนแคลนของรัฐบาล เหตุการณ์สำคัญประการหนึ่ง ได้แก่ กรณีการนำเสนอเค้าโครงเศรษฐกิจของนายปรีดี พนมยงค์ เมื่อ พ.ศ. 2476
 - ในขณะที่มีการยึดอำนาจเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้น ได้มีประกาศของคณะราษฎรซึ่งระบุถึงนโยบาย 6 ประการ

- 
- การยกร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติขึ้นจากนโยบายข้อ 3 เค้าโครงการเศรษฐกิจนี้ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์มาก ว่ามีลักษณะแนวทางแบบสังคมนิยม ทำให้เกิดการแตกแยกกันในรัฐบาล จนถึงกับต้องมีการปิดการประชุมสภาผู้แทนราษฎรและงดใช้รัฐธรรมนูญบางมาตรา ส่วนนายปรีดี ต้องเดินทางออกจากประเทศไทย

- 
- The background of the slide features a faint, light blue-tinted image of the Statue of Liberty, centered vertically and slightly to the left. The statue is holding a torch in its right hand and a tablet in its left. The background is a soft, hazy sky with light clouds.
- คณะทหารภายใต้การนำของนายพันเอกพระยาพลพลพยุหเสนาได้ทำการยึดอำนาจรัฐบาลของพระยามโนปกรณนิติธาดาเมื่อวันที่ **20 มิถุนายน พ.ศ.2476** แล้วตั้งรัฐบาลใหม่

เค้าโครงการเศรษฐกิจ แบ่งเนื้อหาออกเป็น 11 หมวด

ที่มา : สถาบันพระปกเกล้า

- **หมวดที่ 1** ย้ำถึงประกาศของคณะราษฎรข้อ 3 ที่ว่า “จะต้องบำรุงความสุขสมบูรณ์ของราษฎรในทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลใหม่จะหางานให้ทุกคนทำ จะวางโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ ไม่ปล่อยให้ราษฎรอดอยาง” ซึ่ง ปรีดี พนมยงค์ เห็นว่าเป็นเรื่องที่ “รัฐบาลทำได้ไม่ใช่เหตุสุดวิสัย”
- **หมวดที่ 2** ว่าด้วย “ความไม่เที่ยงแท้แห่งการเศรษฐกิจในปัจจุบัน” ซึ่งกล่าวถึง “ความแร้นแค้นของราษฎร” และ “คนมั่งมี คนชั้นกลาง คนยากจน ก็อาจแร้นแค้น”
- **หมวดที่ 3** ว่าด้วย “การประกันความสุขสมบูรณ์ของราษฎร” ซึ่งกล่าวถึงหลายประเด็น ได้แก่ “ราษฎรทุกคนควรได้รับการประกันจากรัฐบาล” อันเป็นเรื่องที่ “เอกชนทำไม่ได้” โดยรัฐบาลต้องออก “พระราชบัญญัติว่าด้วยการประกันความสุขสมบูรณ์ของราษฎร”, “ราษฎรไทยชอบเป็นข้าราชการ”, “เงินเป็นสิ่งที่ใช้แลกเปลี่ยน”, “รัฐบาลไม่ต้องวิบัติของผู้มั่งมี”, “การหักลบกลบหนี้”, “รัฐบาลเป็นผู้ประกอบเศรษฐกิจเอง”, “ราษฎรไม่มีที่ดินและเงินทุนพอ” และ “ที่ดิน แรงงาน เงินทุนของประเทศ”
- **หมวดที่ 4** ว่าด้วย “แรงงานที่สูญหายไปและพวกหนักโลก” หมายความว่า ประเทศไทยมีที่ดินจำนวนมาก แต่ “มิได้ใช้ให้เต็มที่” ทั้งนี้เพราะการประกอบการเศรษฐกิจตามทำนองเอกชนต่างคนต่างทำดังที่ทำกันมา ทำให้แรงงานสูญหายไปโดยเปล่าประโยชน์บ้าง ขาดเครื่องจักรกลที่จะช่วยแรงงานให้ได้ผลดียิ่งขึ้นบ้าง และมี “บุคคลที่เกิดมาหนักโลก” ซึ่งหมายถึง บุคคลที่อาศัยคนอื่นกัน ไม่เป็นผู้ประกอบการเศรษฐกิจหรือกิจการใดให้เหมาะสมกับแรงงานของตน อาศัยอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และสถานที่ของผู้อื่น หรือบางทีก็ทำงานเล็กๆ น้อยๆ ในกรุงเทพฯ หรือในหัวเมือง เมื่อสังเกตตามบ้านของชนชั้นกลาง หรือตามบ้านของคนมั่งมีแล้วก็จะเห็นว่า มีผู้ที่อาศัยกินอยู่เป็นจำนวนมาก บุคคลจำพวกนี้ นอกจากจะ “หนักโลก” แล้ว ยังเป็นเหตุให้ราคาสิ่งของเพิ่มขึ้นได้ ถ้าปล่อยให้คงอยู่ตราบปัจจุบันนี้ก็จะกลายเป็นคนช้ำเกียจไป การปล่อยให้เอกชนต่างคนต่างทำ และปล่อยให้มีคนเกียจคร้านคอยอาศัยกินดังนั้น ผลเศรษฐกิจของประเทศก็จะลดน้อยลง ไม่มีวิธีใดที่ดีกว่าที่รัฐบาลจะประกอบการเศรษฐกิจเสียเอง และหาทางบังคับและให้ราษฎรประเภทนี้ทำงาน จึงจะใช้แรงงานของ “ผู้ทีหนักโลก” นี้ ให้เป็นประโยชน์แก่บ้านเมืองได้
- **หมวดที่ 5** ว่าด้วย “วิธีซึ่งรัฐบาลจะหาที่ดิน แรงงาน เงินทุน” อันได้แก่ การจัดหาที่ดิน โดยการซื้อ “ที่ดินที่จะใช้ประกอบการทางเศรษฐกิจ เช่น ที่นาหรือไร่ กลับคืนสู่รัฐบาล ส่วนที่ป่าอยู่อาศัยนั้นไม่จำเป็นที่รัฐบาลต้องซื้อคืน เว้นไว้แต่เจ้าของประสงค์จะขายแลกกับใบกู่”, การจัดหาการงาน โดยการรับราษฎรเป็นข้าราชการ และการจัดหาเงินทุน โดยการเก็บภาษีทางอ้อม, ออกฉลากกินแบ่ง, กู้เงิน และโดยการหาเครดิต ทั้งนี้ หลักการสำคัญที่รัฐบาลจะต้องควรคำนึงถึงก็คือ “รัฐบาลจะต้องดำเนินวิธีละม่อม คือ ต้องอาศัยการร่วมมือระหว่างคนมั่งมีและคนจน รัฐบาลจะต้องไม่ ประหัตประหาร คนมั่งมี”

- **หมวดที่ 6** ว่าด้วย “การจัดทำให้รายได้และรายจ่ายของรัฐบาลเข้าสู่ดุลยภาพ” และ “การจัดเศรษฐกิจของรัฐบาลต้องระวังมิให้มนุษย์กลายเป็นสัตว์”
- **หมวดที่ 7** ว่าด้วย “การแบ่งงานออกเป็นสหกรณ์” กล่าวคือ แม้ว่าโดยตวมหลักการแล้วรัฐบาลจะเป็นผู้ประกอบการเศรษฐกิจเอง แต่ในประเทศที่กว้างขวาง มีพลเมืองมากกว่า 11 ล้านคน ดังเช่นประเทศไทย หากการประกอบการเศรษฐกิจขึ้นตรงต่อรัฐบาลทั้งหมด การควบคุมตรวจตราก็อาจจะไม่ทั่วถึง ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องแบ่งการประกอบการเศรษฐกิจเป็นสหกรณ์ต่างๆ¹
- **หมวดที่ 8** ว่าด้วย “รัฐบาลจะจัดให้มีเศรษฐกิจชนิดใดบ้างในประเทศ” โดยรัฐบาลจะต้องถือหลักว่า จะต้องจัดการ**กสิกรรม** อุตสาหกรรมทุกอย่างให้มีขึ้น ซึ่งในที่สุดประเทศก็จะไม่จำเป็นต้องพึ่งพาต่างประเทศ ทั้งนี้เพื่อป้องกันภัยอันตรายอันจะเกิดจากการปิดประตูการค้าได้ เมื่อเรามีสิ่งที่ต้องการภายในประเทศครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว แม้จะถูกปิดประตูการค้าก็ไม่เดือดร้อน
- **หมวดที่ 9** ว่าด้วย “การป้องกันความยุ่งยากในปัญหาเรื่องนายจ้างกับลูกจ้าง” ที่ ปรีดี พนมยงค์ เห็นว่า ถ้าประเทศสยามจะดำเนินตามลัทธิที่ปล่อยให้บริษัทเอกชนเป็นเจ้าของโรงงานแล้ว ก็จะนำความระส่ำระสายและความหายนะมาสู่ประเทศ เช่นเดียวกับประเทศยุโรป ดังจะเห็นได้ว่า ในประเทศไทย แม้โรงงานจะมีเพียงเล็กน้อย แต่ปัญหา ก็เริ่มเกิดขึ้น เช่น **การประท้วงของกรรมกรรถราง** เป็นต้น ยิ่งถ้าหากบ้านเมืองเจริญขึ้น โรงงานก็มีมากขึ้น ความระส่ำระสายก็จะมากขึ้นด้วย ดังนั้น ถ้ารัฐได้เข้าเป็นเจ้าของการประกอบการทางเศรษฐกิจทั้งหลายเสียเอง เมื่อราษฎรทั้งหลายทำงานตามกำลังและตามความสามารถเหมือนกับข้าราชการประเภทอื่นแล้ว ก็จะได้รับผลเช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นความเสมอภาคตามกำลังและความสามารถ “รัฐบาลเป็นผู้แทนราษฎรก็เท่ากับราษฎรได้เป็นเจ้าของการเศรษฐกิจทั้งปวง”
- **หมวดที่ 10** ว่าด้วย “แผนเศรษฐกิจแห่งชาติ” เพื่อให้การประกอบเศรษฐกิจสามารถดำเนินไปโดยเรียบร้อยและได้ผลดี โดยจะต้องคำนวณและสืบสวนว่า “ปัจจัยแห่งการดำรงชีวิตตามความต้องการของราษฎรนั้นมีอะไรบ้าง”, “ต้องอาศัยที่ดิน แรงงาน เงินทุน เป็นจำนวนเท่าใด”, และต้องรู้ว่า ในปัจจุบัน รัฐบาลมีที่ดิน แรงงาน และเงินทุนเท่าใดและควรจะต้องเพิ่มขึ้นเท่าใด
- **หมวดที่ 11** ว่าด้วย “ผลสำเร็จอันเกี่ยวแก่หลัก 6 ประการ” อันได้แก่ เอกราช, การรักษาความสงบเรียบร้อยภายใน, การเศรษฐกิจ, เสมอภาค, เสรีภาพ และ การศึกษา กล่าวคือ เมื่อรัฐบาลจัดการประกอบการเศรษฐกิจเสียเอง โดยแบ่งการเศรษฐกิจออกเป็นสหกรณ์นั้น ย่อมทำให้วัตถุประสงค์อื่นๆ ของคณะราษฎรได้สำเร็จเป็นอย่างดี ยิ่งกว่าการปล่อยให้เศรษฐกิจให้เอกชนต่างคนต่างทำ

การช่วงชิงอำนาจระหว่าง อำนาจเดิมกับคณะราษฎร

- วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2476 ได้เกิดการกบฏของกลุ่มนายทหารและข้าราชการในต่างจังหวัด ภายใต้การนำของ พระองค์เจ้าบรมเดช อธิบดีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม โดยประกาศว่า ต้องการให้ประเทศชาติมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง “กบฏบวรเดช ”

- ผลจากการกบฏถูกปราบปรามลง เจ้านายหลายพระองค์ต้องเสด็จนิราศไปประทับยังต่างประเทศ

มีหลายคนในคณะกบฏต้องรับโทษจำคุก

หลังจากนั้น เกือบ 2 ปี ต่อมา พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จไปประทับอยู่ในประเทศอังกฤษ และทรงสละราชสมบัติ

คณะราษฎรจึงได้ถวายราชบัลลังก์แก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อานันทมหิดล

- 
- The background of the slide features a faded, light blue-tinted image of the Statue of Liberty. The statue is shown from the waist up, holding a torch in its right hand and a tablet in its left. The background is a soft, hazy sky with light clouds.
- เดือนธันวาคม พ.ศ.**2481** พระยาพหลพลพยุหเสนาฯ ได้ลาออกจากตำแหน่ง เนื่องจากสุขภาพไม่ดีจึงทำให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ดำรงตำแหน่งต่อมา หลังจากนั้นทหารเริ่มมีอำนาจมากขึ้นเรื่อย ๆ ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ.**2481** ถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ.**2487**

รัฐธรรมนูญ โดย จอมพล ป. พิบูลสงคราม

- จอมพล ป. ได้เป็นนายกรัฐมนตรีเป็นเวลา 5 ปีครึ่ง มีบทบาทอย่างมากในการสร้างประวัติศาสตร์ของเมืองไทย

นโยบายที่สำคัญที่สุดคือ รัฐนิยม เป็นนโยบายรักชาติ แสดงออกโดยการรณรงค์ต่อต้านคนจีน และนโยบายสงครามที่เป็นมิตรกับญี่ปุ่นพร้อมกับประกาศสงครามกับประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา

นโยบาย ดังกล่าวเป็นโครงการรวมชาติ การสร้างเอกลักษณ์ของชาติ การสร้างความเป็นชาตินิยมทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม และความสนใจต่อผลประโยชน์ของสาธารณะ

ข้อผิดพลาดของจอมพล ป.พิบูลสงคราม

การตัดสินใจร่วมเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่นสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง การตัดสินใจประกาศสงครามกับ
สหรัฐอเมริกา และอังกฤษเกิดจากเหตุผลหลายประการ

ที่สำคัญที่สุดคือ ความกดดันจากสถานการณ์และอาจจะมาจากการคาดการณ์ผิดพลาดว่าญี่ปุ่นจะชนะสงคราม

*****การเข้าร่วมกับญี่ปุ่นก็เหมือนกับการเข้าร่วมกับผู้ชนะซึ่งประเทศไทยอาจได้ผลประโยชน์ร่วมกับผู้ชนะ

แต่การตัดสินใจของจอมพล ป. กลายเป็นข้อผิดพลาดอย่างใหญ่หลวงและทำให้ต้องเสียตำแหน่ง
นายกรัฐมนตรีหลังจากสงครามโลกสิ้นสุดลง

เมื่อญี่ปุ่นแพ้สงคราม

- เมื่อญี่ปุ่นแพ้สงคราม ประเทศไทยซึ่งเป็นพันธมิตรของญี่ปุ่นก็แพ้สงครามด้วย แต่มีปัจจัยสองข้อที่ทำให้ผู้นำไทยสามารถจัดการกับสถานการณ์เพื่อหลุดพ้นจากวิกฤตการณ์ครั้งนี้ ปัจจัย2ประการนี้คือ
 1. ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ซึ่งเป็นเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตันปฏิเสธที่จะส่งสาส์นประกาศสงครามให้กับรัฐบาลสหรัฐอเมริกา
 2. ได้มีการจัดตั้งขบวนการเสรีไทยซึ่งประกอบด้วยคนไทยที่อยู่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยมีเป้าหมายเพื่อการกู้เอกราชของชาติ

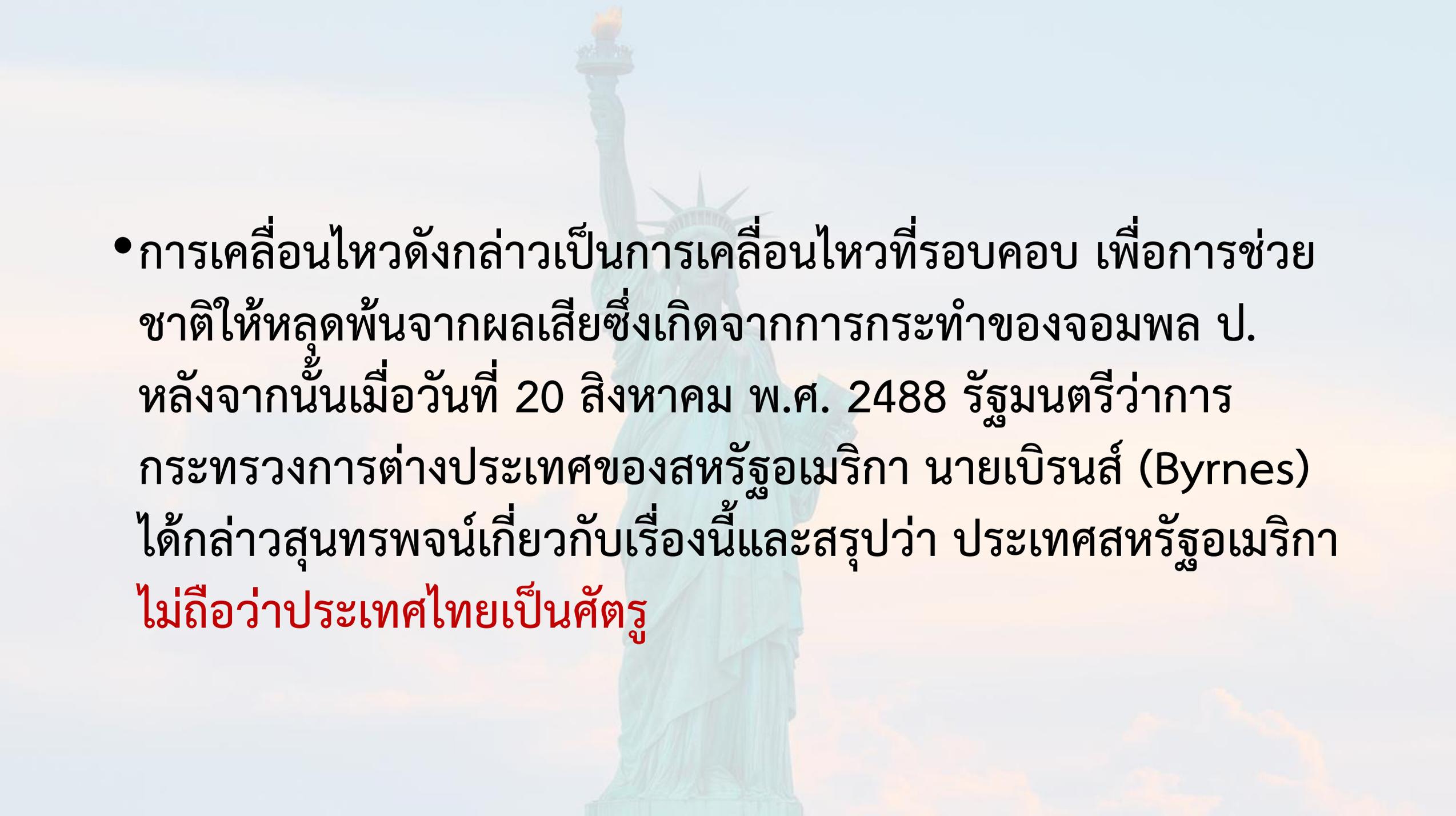
ขบวนการเสรีไทย

- ขบวนการเสรีไทยตั้งขึ้นโดย ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ร่วมมือกับนายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รวบรวมกำลังคนภายในประเทศ และร่วมมือกับฝ่ายพันธมิตรทั้งหลาย

การประกาศเข้าร่วมกับญี่ปุ่นเป็นโมฆะ

- เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 จบลง นายปรีดีออกประกาศได้รับการเห็นชอบโดยเอกฉันท์ โดยสภาผู้แทนแห่งชาติ โดยมีเนื้อความทำนองว่า

“คนไทยไม่เห็นด้วยกับการประกาศสงครามและกระทำการอันเป็นศัตรูต่อ สหประชาชาติ (และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ซึ่งกระทำการแทนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว) ได้ ประกาศในนามของประชาชนชาวไทยว่า การประกาศสงครามต่อสหรัฐอเมริกาและอังกฤษนั้นเป็นโมฆะ และไม่ได้ผูกมัดประชาชนชาวไทย”

- 
- The background of the slide features a faint, light blue-tinted image of the Statue of Liberty, holding a torch aloft. The statue is centered and occupies most of the vertical space. The background is a soft, light blue sky with some wispy clouds at the bottom right.
- การเคลื่อนไหวดังกล่าวเป็นการเคลื่อนไหวที่รอบคอบ เพื่อการช่วยชาติให้หลุดพ้นจากผลเสียซึ่งเกิดจากการกระทำของจอมพล ป. หลังจากนั้นเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2488 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา นายเบิร์นส์ (Byrnes) ได้กล่าวสุนทรพจน์เกี่ยวกับเรื่องนี้และสรุปว่า ประเทศสหรัฐอเมริกา **ไม่ถือว่าประเทศไทยเป็นศัตรู**

- 
- The background of the slide features a faint, light blue-tinted image of the Statue of Liberty, centered vertically and slightly to the left. The statue is holding a torch in its right hand and a tablet in its left. The background is a soft, light blue sky with some wispy clouds.
- การสนับสนุนของสหรัฐอเมริกาทำให้ประเทศไทยสามารถหลีกเลี่ยงชะตากรรมของญี่ปุ่นและเยอรมนี
 - และมีการสลายกองทัพไทยในแบบเดียวกับญี่ปุ่นและเยอรมนีเพื่อปูทางให้เกิดรัฐบาลแบบประชาธิปไตยขึ้นในประเทศไทย

- 
- The background of the slide features a faint, light blue-tinted image of the Statue of Liberty, holding a torch aloft in her right hand and a tablet in her left. The statue is set against a soft, hazy sky with light clouds.
- การเมืองภายใน ประเทศไทยเกิดการต่อสู้ทางการเมืองคือการแต่งตั้ง รัฐบาลพลเรือนซึ่งนำโดยพวกเสรีนิยม เช่น นายปรีดี พนมยงค์ และ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ขณะที่ ระบอบทหารชาตินิยมและการรวมชาติของจอมพล ป. พิบูลสงครามตกต่ำลง

(ท่ามกลางสภาพทางการเมืองในลักษณะดังกล่าวนี้ทำให้โอกาสของพวกเสรีนิยมในการที่จะสร้างรัฐบาลระบอบประชาธิปไตยดูเหมือนจะก้าวหน้าเพราะว่าอำนาจทหารถูกจำกัดลง)

การเมืองไทยหลังปฏิวัติ พ.ศ. 2475

พระยามโนปกรณนิติธาดา	มิ.ย. 2475 – มิ.ย. 2476	1 ปี
พระยาพหลพลพยุหเสนา	มิ.ย. 2476 – ธ.ค. 2481	5 ปี 6 เดือน
จอมพล ป. พิบูลสงคราม	ธ.ค. 2481 – ก.ค. 2487	5 ปี 6 เดือน
นายควง อภัยวงศ์	ธ.ค. 2487 – ธ.ค. 2488	1 ปี
นายทวี บุญยเกษตร	ธ.ค. 2488 – ก.ย. 2488	3 สัปดาห์
ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช	ก.ย. 2488 – ม.ค. 2489	4 เดือน
นายควง อภัยวงศ์	ม.ค. 2489 – มี.ค. 2489	3 เดือน
นายปรีดี พนมยงค์	มี.ค. 2489 – ธ.ค. 2489	4 เดือน
หลวงธำรง นาวาสวัสดิ์	ธ.ค. 2489 – พ.ย. 2490	6 เดือน

การเมืองไทยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ยุคที่ 2

ยุคเผด็จการอำนาจนิยม (พ.ศ.2490 – พ.ศ.2516)

เป็นยุคที่คณะทหารและกองทัพได้เข้ามามีบทบาททางการเมืองการปกครองประเทศ โดยการยึดอำนาจทำรัฐประหาร และถือว่าเป็นการดำเนินการปกครองของข้าราชการ โดยข้าราชการ และเพื่อข้าราชการ การปกครองในยุคนี้ฉายาว่า “**ยุคอำมาตยาธิปไตย**”

โดยมีจุดเริ่มต้นจากการทำรัฐประหารโดยคณะรัฐประหาร 8 พฤศจิกายน พ.ศ.2490

การรัฐประหารปี พ.ศ.2490 การกลับมาของระบอบทหาร

- การรัฐประหารปี พ.ศ.2490 ซึ่งเกิดขึ้น 3 ปีหลังสงครามโลกครั้งที่สอง
ระบอบทหารมีบทบาทสำคัญทางการเมืองและขัดขวางการพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทย

ขณะที่ฝ่ายเสรีนิยมเป็นฝ่ายเสียเปรียบ

ข้อสังเกต การถ่วงดุลระหว่างฝ่ายผู้นำเสรีนิยมกับฝ่ายทหารสลายไป ตั้งแต่ พ.ศ.2490 ประเทศไทยแปรสภาพทางการเมืองโดยมีทหารปกครอง

รัฐประหารวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ.2490 นำโดย พลโทผิน ชุณหะวัณ

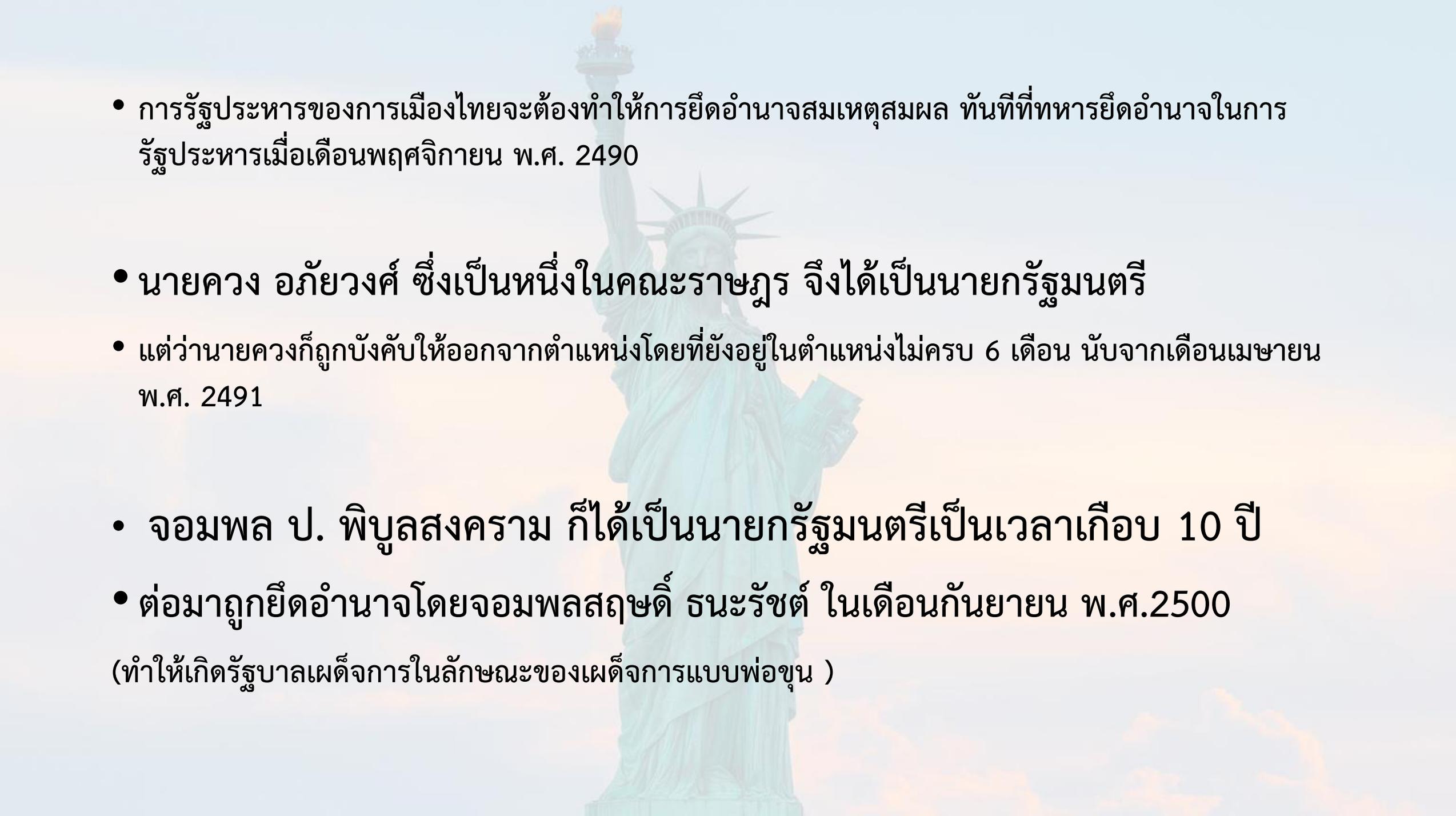
- รัฐประหารวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ.2490 นำโดย พลโทผิน ชุณหะวัณ

และพันเอกหลวงกาจสงคราม

บุคคลสำคัญอีกสองคนที่ร่วมวางแผนคือ

1. พันเอกเผ่า ศรียานนท์ (ลูกเขยของพลโทผิน ชุณหะวัณ)
2. พันเอกสฤษดิ์ ธนะรัชต์

(ต่อมาบุคคลสองคนหลังได้กลายเป็นศัตรูกันในทางการเมือง รัฐประหารครั้งนั้นส่งผลให้จอมพล ป. กลับมามีอำนาจทางการเมืองอีกในเวลาต่อมา)

- 
- การรัฐประหารของการเมืองไทยจะต้องทำให้การยึดอำนาจสมเหตุสมผล ทั้งนี้ที่ทหารยึดอำนาจในการรัฐประหารเมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2490
 - นายควง อภัยวงศ์ ซึ่งเป็นหนึ่งในคณะราษฎร จึงได้เป็นนายกรัฐมนตรี
 - แต่ว่านายควงก็ถูกบังคับให้ออกจากตำแหน่งโดยที่ยังอยู่ในตำแหน่งไม่ครบ 6 เดือน นับจากเดือนเมษายน พ.ศ. 2491
 - จอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็ได้เป็นนายกรัฐมนตรีเป็นเวลาเกือบ 10 ปี
 - ต่อมาถูกยึดอำนาจโดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในเดือนกันยายน พ.ศ.2500
(ทำให้เกิดรัฐบาลเผด็จการในลักษณะของเผด็จการแบบพ่อขุน)

การต่อสู้ระหว่างกลุ่มอำนาจทหารกับกลุ่มเสรีนิยม

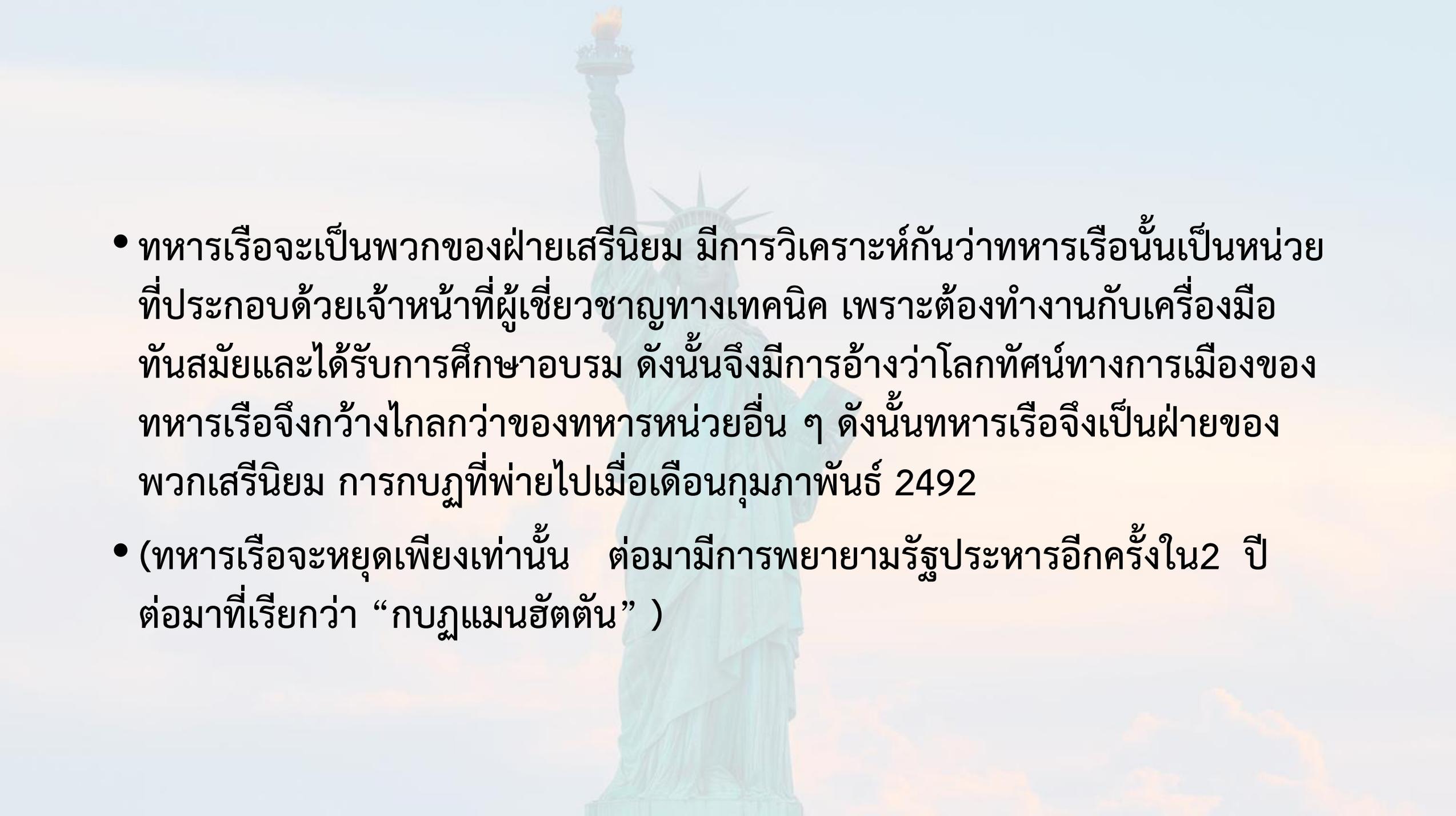
- ทหารเริ่มรวมอำนาจได้ พวกเสรีนิยมเริ่มสูญเสียสถานภาพทางการเมือง
- นายปรีดีผู้ซึ่งถูกสงสัยว่าพัวพันกับกรณีปลงพระชนม์รัชกาลที่ 8 ถูกบีบให้หนีออกนอกประเทศ เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2491

ต่อมาเกิด “กบฏเสนาริการ” หรือ “กบฏนายพล” โดยพลโทเนตร เขมะโยธิน และคณะพยายามล้มคณะรัฐประหาร 2490

พลโทเนตรถูกจับ เหตุการณ์ดังกล่าวเปิดโอกาสให้คณะรัฐประหารได้ทำลายนายทหารที่ไม่จงรักภักดีและเพื่อกระชับอำนาจของรัฐบาลจอมพล ป.

กบฏ “วังหลวง”

- ต่อมาเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2492 เกิดกบฏ “วังหลวง” โดยมีการพยายามล้มล้างอำนาจของจอมพล ป. พิบูลสงคราม โดยกลุ่มของนายปรีดี
- นายปรีดีแอบเข้าประเทศและพยายามทำรัฐประหาร โดยอาศัยการสนับสนุนของกองทัพเรือ และพรรคพวกเสรีไทยจำนวนหนึ่ง การต่อสู้ได้เกิดขึ้นเป็นเวลา 3 วัน นายทหารและพลเรือนหลายคนถูกฆ่าและบาดเจ็บ ทรัพย์สินเสียหายมากมาย เป็นการพยายามรัฐประหารที่นองเลือด

- 
- ทหารเรือจะเป็นพวกของฝ่ายเสรีนิยม มีการวิเคราะห์กันว่าทหารเรื่อนั้นเป็นหน่วยที่ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญทางเทคนิค เพราะต้องทำงานกับเครื่องมือทันสมัยและได้รับการศึกษาอบรม ดังนั้นจึงมีการอ้างว่าโลกทัศน์ทางการเมืองของทหารเรือจึงกว้างไกลกว่าของทหารหน่วยอื่น ๆ ดังนั้นทหารเรือจึงเป็นฝ่ายของพวกเสรีนิยม การกบฏที่พ่ายไปเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2492
 - (ทหารเรือจะหยุดเพียงเท่านั้น ต่อมามีการพยายามรัฐประหารอีกครั้งใน 2 ปี ต่อมาที่เรียกว่า “กบฏแมนฮัตตัน”)

“กบฏแมนฮัตตัน”

- วันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ.2494 จอมพล ป. พิบูลสงครามถูกจับโดยทหารเรือในขณะที่ประกอบพิธีบนเรือชื่อ แมนฮัตตัน ซึ่งเจ้าหน้าที่สหรัฐอเมริกากำลังทำพิธีมอบให้รัฐบาลไทย
- ทหารเรือประกาศการตั้งรัฐบาลใหม่ทันที วันต่อมาเกิดต่อสู้กันอย่างรุนแรง ทหารบก ตำรวจและทหารอากาศสู้กับทหารเรือ จุดยุทธศาสตร์ของทหารเรือถูกระเบิด และเรือธงชื่อศรีอยุธยาถูกจมโดยการทิ้งระเบิดของทหารอากาศ จอมพล ป. พิบูลสงครามซึ่งอยู่บนเรือลำนั้นได้ว่ายน้ำขึ้นฝั่ง

ผลจากกบฏแมนฮัตตัน

- กบฏแมนฮัตตันที่ล้มเหลวกลับเพิ่มอำนาจของรัฐบาลมากขึ้น
- จอมพล บ. พิบูลสงครามเป็นที่นิยมของสหรัฐอเมริกา จึงมีอำนาจต่อไป โดยการสนับสนุนของคณะรัฐประหาร พ.ศ. 2490 พอถึงปี พ.ศ. 2495 (ขณะนั้นการเมืองระหว่างประเทศ เกิดสภาวะสงครามเย็น)
- คณะรัฐประหาร พ.ศ. 2490 สามารถทำลายอำนาจฝ่ายตรงกันข้ามทุกกลุ่ม ต่อจากนั้นจะเป็นความขัดแย้งส่วนตัวภายในกลุ่มเท่านั้น

ความขัดแย้งทางการเมืองในรัฐบาลจอมพลป.พิบูลสงคราม

- ปัญหาความขัดแย้งจากกลุ่มหนึ่งนำโดย

1. พลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ ผู้ก้าวขึ้นสู่อำนาจเพราะจอมพล ป.พิบูลสงคราม พยายามขยายอำนาจของตำรวจ

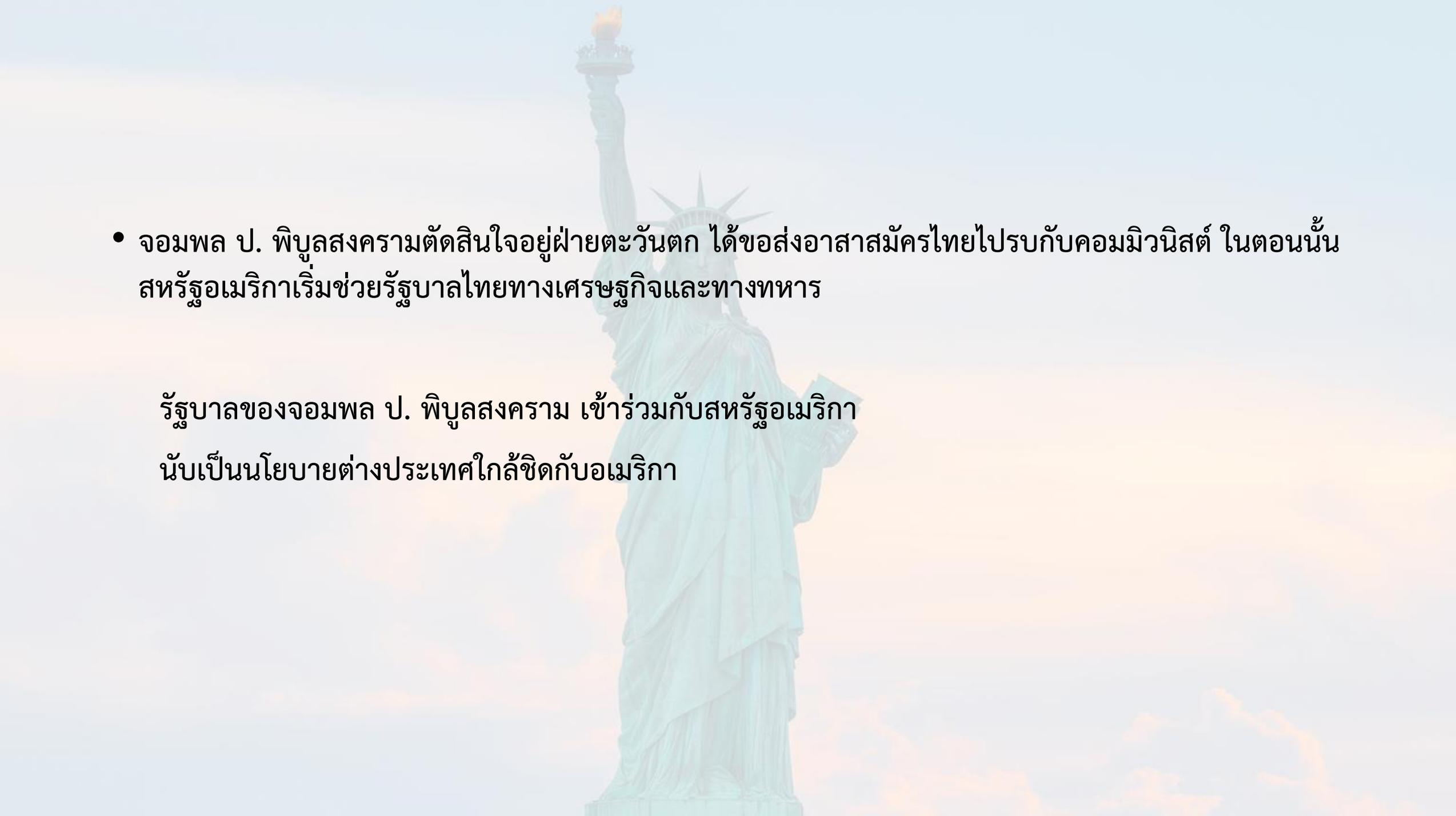
2. จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ พยายามขยายอำนาจทหาร ซึ่งที่ก้าวสู่อำนาจอย่างรวดเร็ว

การเมืองไทยยุคสงครามเย็น

- ระหว่างปี พ.ศ.2483 – 2493 มีสิ่งสำคัญคือ

***การคุกคามของคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคนี้ ประเทศจีนถูกยึดอำนาจโดยเหมาเจ๋อตุง ในเดือนตุลาคม พ.ศ.2492 กรณีนี้เป็นเหตุการณ์ที่ทำให้สหรัฐอเมริกาเชื่อว่า นโยบายสุเพื่อป้องกันไม่ให้ลัทธิคอมมิวนิสต์ลุกลามนั้นเป็นเรื่องจำเป็นท่ามกลางสงครามเย็น ซึ่งทวีความเข้มข้นขึ้นนั้น

และการเกิดสงครามเกาหลี

- 
- จอมพล ป. พิบูลสงครามตัดสินใจอยู่ฝ่ายตะวันตก ได้ขอส่งอาสาสมัครไทยไปรบกับคอมมิวนิสต์ ในตอนนั้น สหรัฐอเมริกาเริ่มช่วยรัฐบาลไทยทางเศรษฐกิจและทางทหาร

รัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม เข้าร่วมกับสหรัฐอเมริกา
นับเป็นนโยบายต่างประเทศใกล้ชิดกับอเมริกา

- 
- The background of the slide features a large, semi-transparent image of the Statue of Liberty, centered vertically and horizontally. The statue is shown from the waist up, holding a torch in her right hand and a tablet in her left. The background is a soft, light blue and white sky with some faint clouds.
- พ.ศ.2497 ประเทศไทยกลายเป็นสมาชิกองค์การสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEATO)
 - กรุงเทพฯ เป็นที่ตั้งสำนักงานใหญ่ ข้อตกลงมะนิลาทำให้ผู้นำไทยมั่นใจว่าสหรัฐจะช่วยเหลือประเทศไทย ถ้าถูกรุกราน
 - จัดตั้งองค์กรซีโต้ มีสมาชิกคือ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส อังกฤษ ปากีสถาน ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ประเทศไทย และฟิลิปปินส์ ทำให้เกิดอำนาจโดยชอบธรรมในการแทรกแซงของกองทัพนอกภูมิภาค

ข้อสังเกต

- การพยายามทำรัฐประหารที่ไม่สำเร็จของทหารเรือมีส่วนทำให้อำนาจของจอมพล ป. พิบูลสงคราม เสื่อมลง ทั้งๆที่จอมพล ป. ได้รอดพ้นจากวิกฤตการณ์มาได้ก็ตาม

แต่การพยายามรัฐประหารแสดงให้เห็นถึงความแตกแยกของกองทัพ และฝ่ายที่ชนะต้องพยายามรวบอำนาจก่อนที่ทุกอย่างจะคุมไม่อยู่

รัฐประหารรัฐบาลตนเอง

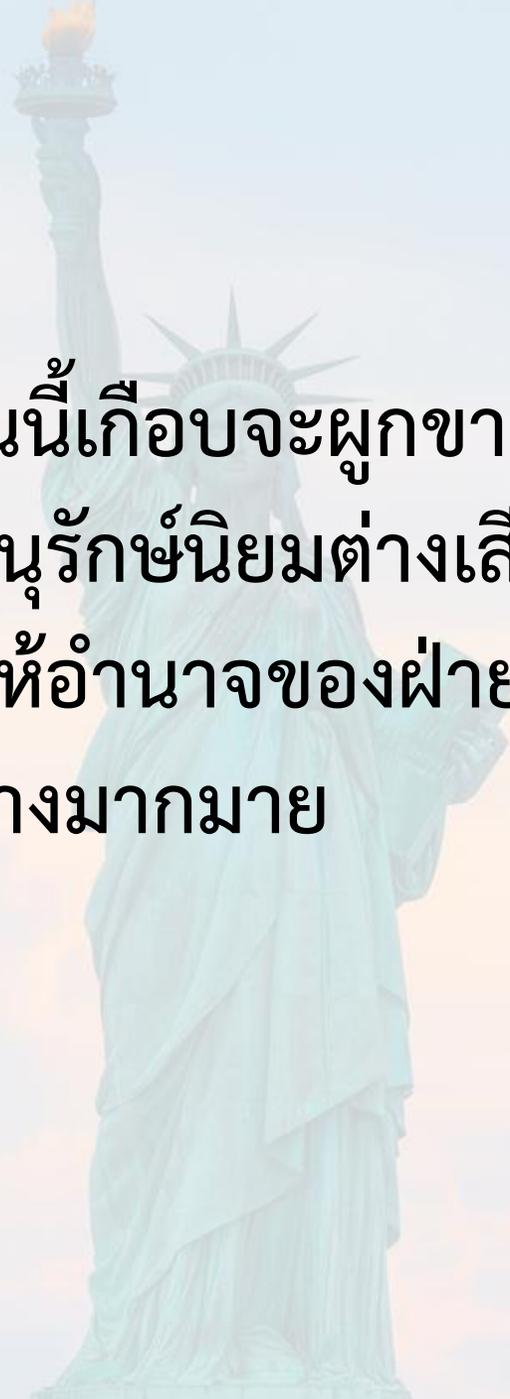
- กลุ่มรัฐประหาร พ.ศ. 2490 จึงตัดสินใจทำการรัฐประหารตัวเองอีกครั้ง เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2494 กลุ่มรัฐประหารยึดอำนาจรัฐบาลและก่อตั้งคณะกรรมการบริหารชั่วคราว ประกอบด้วยสมาชิกของคณะรัฐประหาร พร้อมกับล้มสภานิติบัญญัติที่มีสองสภา

และแต่งตั้งสภาใหม่โดยประกอบด้วยสมาชิก 123 คน เพื่อทำหน้าที่เป็นสภานิติบัญญัติแห่งชาติ จนกว่าจะมีการเลือกตั้งสมาชิกจำนวนเท่ากันเข้ามาภายใน 90 วัน

อำนาจเผด็จการทหาร

- พรรคการเมืองห้ามจัดตั้งหนังสือพิมพ์อยู่ภายใต้การควบคุมตรวจสอบของรัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงครามยังเป็นนายกรัฐมนตรี แต่อำนาจที่แท้จริงอยู่ที่คณะรัฐประหาร

(ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีหลายตำแหน่ง อีกทั้งยังแต่งตั้งนายทหารและนายตำรวจมากมายซึ่งล้วนเป็นพวกของตนในสภาที่ต้งขึ้นใหม่)

- 
- The background of the slide features a faint, light blue-tinted image of the Statue of Liberty, holding a torch aloft in her right hand and a tablet in her left. The statue is set against a soft, hazy sky with light clouds.
- อำนาจทางการเมืองตอนนี้เกือบจะผูกขาดโดยทหาร ทั้งพวกเสรีนิยม กลุ่มเจ้าและพวกอนุรักษ์นิยมต่างเสียอำนาจทางการเมืองหมด รัฐประหารปี 2494 ทำให้อำนาจของฝ่ายตรงข้ามสิ้นสุดลงและทหารได้ครองอำนาจอย่างมากมาย

ความขัดแย้งทางการเมืองของกลุ่มอำนาจ

- ระหว่างปี พ.ศ.2495 ถึง พ.ศ.2498 การเมืองไทยเป็นช่วงที่ไม่มีผู้นำเด่นในการปกครอง การถ่วงดุลของอำนาจเกิดจากการแข่งขันอย่างมากระหว่างพลตำรวจเอกเผ่าและจอมพลสฤษดิ์ คนแรกมีอำนาจในการคุมกำลังตำรวจ ส่วนคนที่สองได้คุมกองทัพบก

****จอมพล ป. พิบูลสงครามเล่นเกมการเมืองด้วยการถ่วงดุลของทั้งสองฝ่ายและอาศัย
สถานภาพในส่วนที่เกี่ยวข้องกับต่างประเทศ
โดยการสนับสนุนของอเมริกาเพื่อการอยู่รอด

ไฮด์ปาร์คกับการเมืองไทย

- การเดินทางไปต่างประเทศของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้เสริมฐานะทางการเมืองที่กำลังเสื่อมลง ผลพลอยได้จากการเดินทางก็คือ ความรู้สึกประทับใจที่ชาวอังกฤษแสดงความคิดเห็นที่ไฮด์ปาร์ค ซึ่งต่อมาก็มีการอนุญาตให้มีการอภิปรายทางการเมืองคล้าย ๆ ไฮด์ปาร์ค ทั้งในกรุงเทพฯ และตามต่างจังหวัด
- จอมพล ป. พิบูลสงคราม ประทับใจในการที่มีการถกเถียงกันในที่สาธารณะของชาวอเมริกันและชาวยุโรป จึงคิดส่งเสริมให้มีการสร้าง Town Hall เหมือนกับของอเมริกาและยุโรปตะวันตก โดยให้สร้างทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด

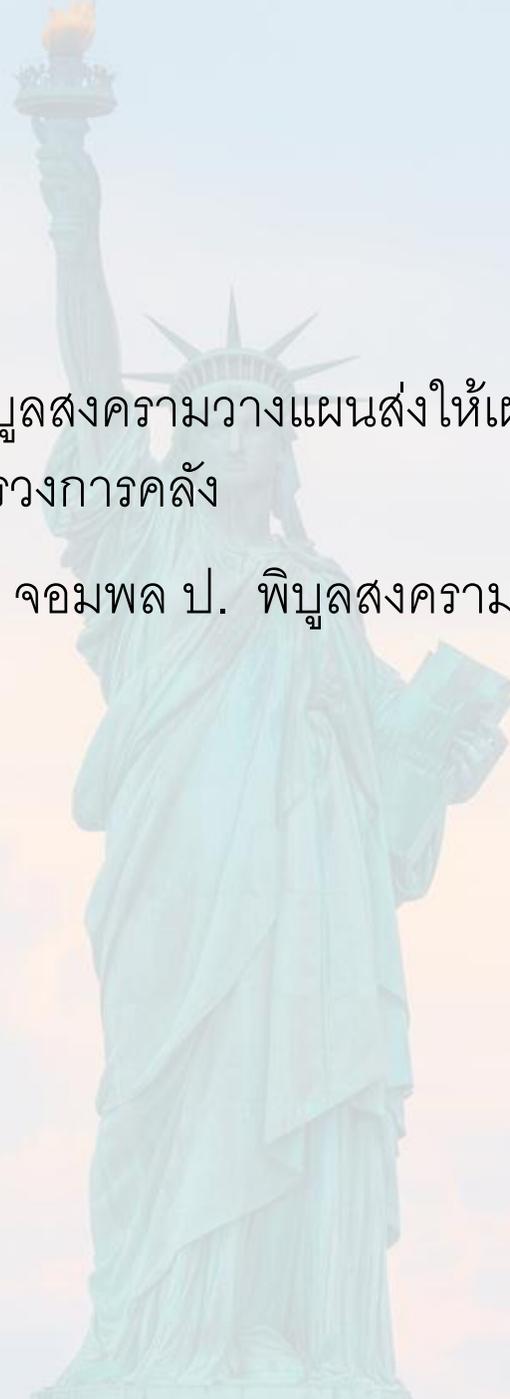
การแก้ไขกฎหมายการเลือกตั้ง

- หลังจากการเดินทางครั้งนั้น จอมพล ป. พิบูลสงคราม เริ่มทำสิ่งที่คิดว่าสำคัญต่อพัฒนาการของประชาธิปไตย เมื่อเดือนกันยายน 2498
- จอมพล ป. พิบูลสงคราม ขอให้รัฐสภานับสนุนให้ผ่านกฎหมายเพื่อให้มีพรรคการเมือง นอกจากนี้ยังลดอายุของผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้เหลือ 20 ปี และยกเลิกเงื่อนไขหรือคุณสมบัติเกี่ยวกับการศึกษาทั้งหมด เพื่อจะได้มีคนมาลงคะแนนเสียงมาก ๆ

The background of the slide features a faint, light blue-tinted image of the Statue of Liberty, holding a torch aloft in her right hand and a tablet in her left. The statue is set against a soft, hazy sky with light clouds.

- จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ประกาศว่าจะลงสมัครรับเลือกตั้งในเดือน
กุมภาพันธ์ พ.ศ.2500

จอมพล ป. พิบูลสงคราม เริ่มพูดคัดค้านการทำรัฐประหารและการใช้อำนาจ
ตำรวจหรือทหารเพื่อผลทางการเมือง

The background of the slide features a large, semi-transparent image of the Statue of Liberty. The statue is shown from the waist up, holding a torch in its right hand and a tablet in its left. The background behind the statue is a soft, hazy sky with light clouds, suggesting a sunrise or sunset.

- การลดอำนาจของเผ่า จอมพล ป. พิบูลสงครามวางแผนส่งให้เผ่าไปกรุงวอชิงตันเพื่อเจรจาการกู้เงินใหม่ในฐานะเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง

***ทันทีที่เผ่าออกเดินทางไปกรุงวอชิงตัน จอมพล ป. พิบูลสงคราม ปรับคณะรัฐมนตรี เผ่าถูกออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยกระทรวงการคลัง

การก้าวขึ้นมีอำนาจของจอมพล สฤษดิ์

- จอมพลผินผู้ซึ่งเป็นพ่อตาของเผ่าถูกปลดออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
- รัฐมนตรีอื่น ๆ ที่อยู่ฝ่ายเผ่าก็ถูกสับเปลี่ยน และแทนที่โดยพวกที่จงรักภักดีต่อจอมพล ป. และสฤษดิ์ จอมพล ป. รับตำแหน่งรัฐมนตรีมหาดไทยและกลาโหม พร้อมทั้งประกาศว่า ในฐานะที่เป็นรัฐมนตรีกลาโหมและมหาดไทยจะเป็นผู้เดียว

คำถามท้ายชั่วโมง

- 1. จงวิเคราะห์จุดเปลี่ยนที่สำคัญของการเมืองไทยระหว่างกลุ่มเสรีนิยมกับกลุ่มทหารนิยม
- 2. จงวิเคราะห์บทบาทจอมพลป. พิบูลสงคราม